

RØDT VIL BEVARE DAGENS SKOLESTRUKTUR

- Argumentsamling

Rødt Innlandet august 2024

Innholdsfortegnelse

Forord.....	s 3
Innledning.....	s 4
Premissene for høringen og det administrasjonen har presentert.....	s 6
Elevtallsutvikling.....	s 6
Forventet økt bosetting og behov for kompetanseutvikling.....	s 6
Elevtall i lys av den nye opplæringsloven.....	s 7
Robuste fagmiljøer krever større enheter.....	s 8
Stabilitet for elever, lokalsamfunn og ansatte over tid.....	s 9
Innspill fra ungdomskonferansene høsten 2023.....	s 11
Nettskole.....	s 12
Alternativ bruk av fylkeskommunens lokaler.....	s 12
Manglende utredning av de samfunnsmessige konsekvensene.....	s 13
Forslag fremmet av Rødt og vår stemmegiving.....	s 15
Nedlegging av skolesteder og fjerning av tilbud ved høringsforslagets mest omfattende alternativ.....	s 16

Forord

Innlandet fylke er nå i høringsfasen om ny skole -og tilbudsstruktur. Høringsfristen er 31. august og avgjørelsen faller i fylkestinget 22 - 24 oktober.

Dette er den viktigste saken fylkestingsgruppa og Rødt i Innlandet arbeider med i høst, noen vil mene i hele perioden. Vi gikk til valg på å opprettholde en god videregående skole i hele fylket, og vi vil utvikle de skolestedene vi har, ikke sentralisere og legge ned.

Kampen mot Forskjells-Norge er overskriften for alt vi i fylkestingsgruppa arbeider med. Vi vil motarbeide økonomiske forskjeller, økte forskjeller mellom distriktsnorge og sentrale strøk og gi alle ungdommer de best mulige forutsetningene til å forme livet slik de ønsker og har forutsetninger for.

Nedlegging av skolesteder i distriktene og sentralisering av utdanningsprogrammer vil gi økte forskjeller, årsakene til dette er:

- Sentraliseringen gjør utdanningstilbudet dyrere, de som har dårligst råd rammes hardest.
- Sentralisering gjør det mindre attraktivt å bo i distriktsnorge og vil tappe mange bygder og tettsteder for ressurser.
- Sentralisering vil føre til mange oppsigelser og et tøffere arbeidsmarked i store deler av Innlandet.

Det er en tafatt og passiv tilnærming den politiske ledelsen i Innlandet, Ap og Høyre, har valgt å gå inn i spørsmålet med, om hvordan vi skal skape det beste utdanningstilbudet for Innlandet. Avvikling og sentralisering er en tilnærming som ikke styrker videregående skole, fordi det undergraver næringslivets behov og svekker offentlig sektors mulighet til å utvikle og styrke sine tjenester.

Rødt i Innlandet vil kjempe for å gi ungdommene våre den beste utdanninga vi kan tilby, derfor må vi nyskape og utvikle vårt utdanningstilbud. Dette kan gjøres på flere måter:

- Bidra til at flere ungdommer og voksne får anledning til å ta videregående utdanning.
- Tilrettelegge utdanningstilbud som støtter opp om elevenes ønsker.
- Samarbeide tettere med næringslivet og offentlige aktører for å utvikle utdanningsløp som dekker deres behov for arbeidskraft.

Vi oppfordrer alle i Rødt til å engasjere seg i kampen for et godt utdanningstilbud i hele fylket. Dette gjør vi best i samarbeid med alle andre som arbeider mot sentraliseringen.

En stor takk til de som har bidratt til å lage dette dokumentet. Vi vil utvikle det videre utover høsten og tar gjerne imot flere innspill og bidrag. Sendes fylkessekretæren på kirsti@roedt.no

01.08.2024

På vegne av fylkestingsgruppa

Marit Juvem og Svein Ørsnes

Innledning

Saksframlegget som høringsdokumentet bygger på gir mange fakta og bakgrunnsopplysninger om grunnen til at skolestruktur og linjetilbud nå diskuteres. Det gis også en oversikt over medvirkningsprosessen som har foregått parallelt med administrasjonens utredningsarbeid.

Vi vil ta for oss noe av faktagrunnlaget som vi mener er utdatert eller basert på feil grunnlag. Vi vil også utfordre konklusjonene som er trukket av fylkesadministrasjonen, flertallet i hovedutvalg for utdanning og i fylkesutvalget. Vi vil vektlegge annerledes når det gjelder hva slags konklusjoner vi trekker av innspillene som er kommet underveis i utredningsarbeidet.

Vi har gitt tydelige tilbakemeldinger på at saksframlegget ikke omfatter viktige analyser av virkningene lokalt og regionalt av de foreslåtte tiltakene og hvordan dette korresponderer med fylkeskommunen sine politiske målsettinger. Det økonomiske bakgrunns materialet vi presenteres for er utilstrekkelig, og vi savner tallgrunnlag som beskriver helhetlige virkninger av de foreslåtte endringene.

Mange har avgitt høringsuttalelser, se presentasjon av disse lengre ut i dokumentet, og vi vil trekke vekslers på disse i vår argumentasjon.

Fram til 31. august er det viktig å mobilisere så mange som mulig til å sende inn høringsuttalelse. Det er viktig å understreke at alle kan gjøre dette; politiske partier sine lokallag, distriktslag og fylkeslag, fagforeninger og faglaga i landbruket på alle nivåer, lokale næringslivsforeninger, grendelag, bygdekvinnelag, sanitetsforeninger, enkeltpersoner osv.

Dere kan kommentere på skoletilbudet i din egen kommune, i din region eller fylket som helhet. I dette dokumentet synliggjør vi hva følgene av de forskjellige forslagene vil få for elever, foresatte og distriktene. Bruk det som grunnlag for å bygge engasjement, skrive høringsuttalelser og sikre at vi er godt forberedt og skolert når den politiske kampen intensiveres inn mot avgjørelsen i oktober.

Du finner mer informasjon på denne linken: [Si din mening! - Innlandet fylkeskommune](#)

Høringsuttalelsen sendes post@innlandetfylke.no

Skolen er den viktigste fellesarenaen vi har i Norge. Alle unge, uavhengig av sosial eller økonomisk bakgrunn, skal ha tilbud om den samme opplæringen om man bor på Hamar eller i Lesja. Skolens vide samfunnsoppdrag er tydelig slått fast i Opplæringslovens formålsparagraf:

«Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.»

«Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.»

«Skolen og lærebedrifta skal (...) gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst.»

For at skolen skal kunne oppfylle sitt samfunnsmandat må den være tilgjengelig, gratis og ha gode nok rammevilkår. En skole uten nok personell eller ressurser til å håndtere alle aspekter av opplæringsloven, vil ikke klare å gi unge den kvaliteten samfunnet ønsker og politikere krever.

Kvalifiserte lærere og ansatte med nok tid er den viktigste enkeltfaktoren for å lykkes med opplæringen. Opplæring og god oppvekst skjer aldri i et vakuum, og er alltid preget av den konteksten de unge befinner seg i. Skal vi bidra til å bygge «hele mennesker,» må et samfunn legge bredt til rette for at dette kan skje. Det innebærer å se på helheten også utenfor klasserommet. Velferdsstaten trenger hver eneste av oss, med bredde i kompetanse og yrkesvalg. Da må vi også legge til rette for at alle får mulighet til å lykkes.

Ungdommen er en ressurs og en viktig del av helheten i det lokalsamfunnet de vokser opp i. De er utøvere og trenere innen idrett, instruktører i musikk- og annet kulturliv, de bidrar i frivillig arbeid og de har ekstrajobber innen bl.a. helsesektoren. I ungdomsårene vekkes det politiske engasjementet og mange deltar i partier, utvalg og råd.

Skolen har et ansvar for å legge til rette for at elevene opplever meningsfulle og gode liv sammen med medelever og andre mens de er i utdanning. Elever er ikke bare fremtidig arbeidskraft og skattebetalere. Åra i videregående opplæring er svært viktige, derfor må vi evne å se på videregående opplæring både i et her og nå perspektiv og et framtidsperspektiv.

Vi tar utgangspunkt i elevenes rett til en skole- og tilbudsstruktur som gir dem mulighet til å velge det de er interesserte i. Elevene har rett til et likeverdig tilbud uansett hvor de bor i fylket. Fylkeskommunen sitt ansvar er å lage en skole som motvirker utenforskap og gi alle elevene en skolestruktur som ivaretar gratisprinsippet, det være seg knyttet til selve utdanningstilbudet eller det som er relatert til skoleveg eller hybel.

I tillegg har fylket formulert:

Fylkeskommunen har et helhetlig og styrket ansvar for kompetansepolitikken i regionene. Vi skal jobbe for at innbyggerne i fylket har den kompetansen samfunnet og arbeidslivet etterspør lokalt og regionalt. Dette ansvaret henger sammen med at vi også har fått et større ansvar på integreringsfeltet gjennom å ivareta flykningers og innvandreres behov for opplæring som møter arbeidsmarkedets kompetansebehov.

NB!

All tekst i kursiv i dette dokumentet er hentet fra

Tilstandsrapport for videregående opplæring i Innlandet 2022/2023

Premissene for høringen og det administrasjonen har presentert

Elevtallsutvikling

Fylkesutvalget vedtok den 30.04 2024 høringsgrunnlaget som nå er sendt ut på høring. Vedtaket tar utgangspunkt i en framskrivning av elevtallet ved våre videregående skoler til 2038 som viser en nedgang på 3000 elever. Dette tallet bygger på Utdanningsdirektoratet sine tall hentet fra Grunnskolens informasjonssystem (GSI) og befolkningsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå.

Flertallet sitt utgangspunkt er at synkende elevtall utfordrer kvaliteten og forutsigbarheten for opplæringstilbudet i fylket, ved at de økonomiske rammene gjør det krevende for skolene å utvikle robuste fagmiljøer med stabilitet for elever, lokalsamfunn og ansatte over tid. Svaret på denne utfordringen er nedlegging av skoler og reduksjon av og sentralisering av linjetilbudet.

Vi skal se nærmere på noen faktorer som utfordrer konklusjonen om en nedgang på 3000 elever. Flere av høringsuttalelsene bestrider tallgrunnlaget og viser til at tall fra de siste årene avviker fra SSB sine prognoser om befolkningsutvikling, dette gjelder særlig i noen sentrale strøk (se høringsuttalelser fra kommunene på Hedmarken), men også enkelte kommuner i distriktet (f.eks. Åsnes).

Etableringen av private skoler sammen med elevtallsprognosene innebærer at det løpende må foretas vurderinger av skoletilbudet i videregående opplæring i fylket.

Forventet økt bosetting og behov for kompetanseutvikling

Siden fylkestinget bestilte utredningen er flere viktige faktorer endret, disse vil hver for seg og samlet føre til økt bosetting i mange kommuner.

- Tallene tar ikke hensyn til viktige nasjonale vedtak knyttet til industri -og næringsutvikling som vil betinge økt bosetting i mange kommuner. Eksempler på dette er industriutviklingen på Raufoss og omliggende kommuner hvor man forventer økt arbeidskraftbehov på mere enn 1500 personer.
- Stortinget sitt vedtak om økt selvforsyning av mat betinger en betydelig økning av antall bønder og personer knyttet til landbruk, næringsmiddelindustrien og andre aktører som yter tjenester landbruket er avhengig av. Innlandet står for en stor andel av norsk matproduksjon. Innenfor korn, grønnsaker, samt kjøtt og melk må vi forvente at dette fører til en styrking av primærnæringene i Innlandet gjennom økt produksjon.
- Forsvaret over hele Norge skal styrkes. Foreløpige anslag viser at dette vil gi Innlandet ca. 1000 nye arbeidsplasser og vesentlig flere korttidsinnbyggere knyttet til økt behov for rekruttering og trening av soldater og befal. Dette vil føre med seg en tilflytting til Innlandet direkte knyttet til militære aktiviteter og tilstøtende tjenester.
- Det er ikke tatt hensyn til den store økningen i bosetting av flyktninger. Stadig flere av de som er kommet ønsker å bli i Norge. I Innlandet har vi fra 2022 til så langt i 2024 mottatt ca. 8000 personer. Situasjonen i de krigsherjede områdene i Europa og andre steder gir heller ikke grunnlag for å tro at flyktningtallet vil gå ned i årene som kommer. Det vil gi flere elever i grunnskolen og på sikt også i videregående utdanning. Utenlandske statsborgere med gyldig opphold i Norge har nå fått utvidede rettigheter til flere tilbud koblet inn på videregående opplæring.
- Rødt arbeider for at vi ikke skal ha profittbaserte videregående skoler, hver elevplass i private videregående skoler gjør at fylkeskommunen får større utfordringer med å nyttiggjøre seg egen kapasitet.

Elevtall i lys av den nye opplæringsloven

I ny opplæringslov er det flere som får rett til videregående opplæring, og det er også gitt utvidede rettigheter til de som tidligere hadde rett til videregående opplæring. For fylkeskommunen kan man ikke se rekkevidden av dette før loven trer i kraft, fordi vi ikke vet hvor mange som vil benytte seg av disse rettighetene.

Elevframskrivningstallene som brukes i dag er beheftet med usikkerhet. Dette er knyttet til flere forhold:

- Det er gitt utvidet rett til omvalg. Før fikk man utvidet retten sin hvis man gjorde et omvalg slik at man rakk å fullføre med ungdomsrett. Dette ga ett eller to år med ekstra ungdomsrett. I ny opplæringslov er det gitt tilgang til så mange omvalg søkeren måtte ønske, men at dette må gjøres før de fyller 19 år. Det betyr at man kan gjøre tre omvalg og har rett til videregående opplæring helt frem til man oppnår enten studiekompetanse eller yrkeskompetanse.
- De som ikke består fag-/svenneprøve vil få en ny rettighet til videregående trinn 3 som bygger videre på den kompetansen de allerede har tilegnet seg. Hver ungdom får i prinsippet utvidet ungdomsretten sin med flere år.
- Det er ikke gitt føringer for hvordan man skal praktisere denne utvidede retten for elever som aldri vil kunne oppnå studiekompetanse eller yrkeskompetanse. Slik lovverket legges frem nå, vil disse i prinsippet har rett til 9 år i videregående opplæring, og deretter få rettigheter som voksne. At mange i denne gruppen vil få mer enn fire år er med den nye opplæringslovens ordlyd ikke utenkelig. Dette betyr i så fall at det blir flere elever med store tilretteleggingsbehov.
- De med ungdomsrett får også rett til mer opplæring i fag som er gjennomført og ikke bestått. Dette betyr at fylkeskommunen er pliktig å tilby enkeltfag i større omfang enn i dag.
- Det er kommet en utvidet rett til yrkesfaglig rekvalifisering. Det betyr at man får rett til videregående opplæring selv om man har godkjent vitnemål eller fag-/svennebrev fra før. Retten gjelder en ny yrkesfaglig sluttkompetanse. Retten må tas ut med voksenrett.
- Voksne har også fått utvidede rettigheter. De har rett til videregående opplæring frem til de oppnår enten studie- eller yrkeskompetanse. De har fått rett til ett av tre utdanningsprogram på lik linje med de med ungdomsrett, som betyr at fylkeskommunen må få på plass en tilbudsstruktur for voksne søkere.

Konklusjon

Tallgrunnlaget knyttet til fremtidig elevtallsutvikling

Samlet sett gjør økt sysselsetting, økt tilflytting og den nye opplæringsloven grunnlag for å sette store spørsmålsteget ved det tallmaterialet som benyttes. Rødt mener det er uheldig at ingen av disse faktorene er godt belyst i høringsdokumentet. De faktorene vi her har påpekt er så vesentlige at grunnlaget for sentralisering og nedlegging av skoler ikke er til stede.

Robuste fagmiljøer krever større enheter

Et viktig premiss fra flertallet synes å være at en sikrer robuste fagmiljø og forutsigbarhet for linjetilbud ved å sentralisere og derved få større skoler. Her er det flere argumenter som synliggjør at det ikke er automatikk i dette.

- Fylkeskommunen arbeider allerede godt med kompetanseheving og i dag er de utformet på en måte som støtter opp om både store og små skoler.

Alle de videregående skolene i Innlandet har etablert arenaer for læring og kompetanseheving internt i kollegiet på skolen og utvikler gode og lærende profesjonsfelleskap. Dette er viktig for å utvikle gode skoler. I tillegg til skolebasert kompetanseutvikling og individuelle kompetanseutviklingstiltak for enkeltlærere, er det i de videregående skolene i Innlandet også etablert faglige nettverk innenfor hvert enkelt utdanningsprogram og de større fellesfagene

- Det er ingen forskning som slår fast at robuste fagmiljøer er knyttet til størrelsen på skolene. Robuste fagmiljøer skal bidra til å sikre høy kvalitet på undervisningen. Dette vil gi seg utslag i bedre skolemiljø, sterkere resultater og høyere gjennomføringsgrad. Tallene fra Tilstandsrapport fra videregående opplæring viser ingen slik sammenheng. Flere av de skolestedene som nå er foreslått nedlagt kan vise til svært gode gjennomføringstall og få elever som dropper ut.

Det er en betydelig nedgang på 4,6 prosentpoeng i gjennomføringen for gutter på studieforberevende utdanningsprogram. På yrkesfaglige utdanningsprogram for gutter er nedgangen på 2,5 prosentpoeng. Tilsvarende er nedgangen for jenter på studieforberevende utdanningsprogram på 2,8 prosentpoeng.

- Flere av høringsuttalelsene som er kommet inn fra ansatte knyttet til nedleggingstruede skoler fremhever de gode fagmiljøene og de gode resultatene som deres skoler leverer, de mener dette taler for å opprettholde skoletilbudet de representerer.
- Næringslivet og nærmiljøet, som rekrutterer fra de nedleggingstruede skolestedene og skoler hvor linjer er foreslått kuttet, understreker at de får dyktige lærlinger, gode arbeidstakere og ungdommer med viktige ressurser inn mot kultur og frivillighet. Dette underbygger påstanden om gode faglige miljøer.
- Mange representanter fra elevene ved de skolene som er foreslått nedlagt viser til det de beskriver som godt læringsmiljø kommer av at de har faglig sterke lærere.

Konklusjon

Robuste fagmiljøer

Det er ingen dokumentasjon i høringsdokumentet eller erfaringstall fra tilstandsrapportene for videregående opplæring i Innlandet som underbygger antakelsen om at skolenedleggelse vil sikre robuste fagmiljøer. Flere lærerorganisasjoner synliggjør at det er gode betingelser for å opprettholde sterke faglige miljøer ved små skolesteder. Dette underbygges også av uttalelser fra lokalt næringsliv og elevernes kommentarer.

Stabilitet for elever, lokalsamfunn og ansatte over tid

Høringsdokumentet argumenterer for at det er ved en sentralisert struktur vi får stabilitet for elever, lokalsamfunn og ansatte over tid. Utgangspunktet er da å se på de skolestedene og tilbudene som overlever sentraliseringen. Det blir færre valgmuligheter for elevene, og da sier det seg selv at færre blir skuffet!

Det gode utgangspunktet for å sikre lokal tilgang på dyktige fagfolk innen forskjellige sektorer blir sterkt vektlagt av næringsliv og offentlig sektor i nærmiljøet til skolene, se høringsuttalelser knyttet til skolestedene Lom og Sønsterud, samt Nord-Østerdal VGS for å trekke fram noen. Enkelte næringslivsmiljøer beskriver endringsforslagene som en trussel mot bedrifter og nyskapingsmiljøer.

Vi mener sentralisering av skoletilbudet i seg selv skaper ustabilitet fordi det kan bli flere som velger bort videregående utdanning. Sentralisering gir også ustabile forhold for bygdesamfunn og kommuner som må forholde seg til nye forutsetninger, og ansatte vil gå inn i en periode med stor usikkerhet. Hvordan fylkeskommunen velger å praktisere ansiennitetsprinsippet er også en usikkerhetsfaktor.

- Slik begrepet stabilitet brukes i høringsdokumentet, betinger det en aksept for sentralisering.
- For mange elever vet vi at lengre avstand til det utdanningsløpet de ønsker å følge, øker sjansene for å velge andre linjer som er tilgjengelige ved nærskolen. Man kan ikke anta at f.eks. en sentralisering av hotell -og restaurantfag vil opprettholde eller øke søkerfeltet. Tvert imot viser erfaringene at en da vil miste søkere. Samlet sett vil en kunne snakke om stabilitet, men da på et lavere nivå. Det samme vil gjelde naturbruksutdanningen og de estetiske fagene.
- Det er flere som vil vurdere å ikke ta videregående utdanning fordi avstandene blir for store, fordi lang reisetid gir uforsvarlig lange arbeidsdager. For mange kan kostnadene bli for høye ved behov for hybeltilværelse for en eller flere ungdommer. En sentralisering gjør det vanskeligere å tilby gode tilrettelagte tilbud for elever som ikke har fysiske eller psykiske forutsetninger for å greie lange reiseavstander eller en hybeltilværelse.
- Stabilitet for de ansatte er igjen et spørsmål om stabilitet for de som blir igjen. Den stabiliteten er også usikker, elevenes valg av skoler og studieretninger vil fortsatt variere fra år til år og mellom regionene. Vi kan ikke se at høringsdokumentet har hensyntatt de behovene som ble tydeliggjort gjennom innspillkonferansene i 2023 og innspill fra regionutvalgene. Der ble det pekt på helse og oppvekst som det viktigste fagområdet, deretter digitalisering, IKT og teknologi.
- Kommunene rundt industriklyngene vest for Mjøsa poengterte viktigheten av industrifag. I Hamar og Kongsvingerregionene ble grønne næringer som bærekraftkompetanse, fornybar energi og grønn industri fremhevet. Dersom elevene velger utdanningsløp ut fra disse behovene blir den foreslåtte strukturen feilslått og dermed heller ikke stabil.

Innlandet fylkeskommune tar overordnet ansvar for å bedre samsvaret mellom etterspørsel etter arbeidskraft i arbeidslivet og den enkeltes utvikling og anvendelse av egen kompetanse i egen region.

Konklusjon

Stabilitet for elever, lokalsamfunn og ansatte over tid

Begrepet stabile tilbud som forutsetter en sentralisering og utvikling av større enheter vil for elevene bety at flere blir stengt ute fra videregående skole, og flere som startet vil ikke fullføre. Næringslivet og offentlig sektor sine innspill er vanskelig å spore i høringsutkastet. De vektlegger tett kontakt med skolemiljøene og fremhever gode relasjoner mellom skole og næringsliv.

For de lokalmiljøene som mister skolesteder vil det bety tap av arbeidsplasser, innbyggere og kompetanse som lokal frivillighet er avhengig av.

For de ansatte vil sentralisering bety færre arbeidsplasser totalt sett, mange vil måtte sies opp og mange blir tvunget til å bytte yrkeskarriere eller bosted.

Innspill fra ungdomskonferansene høsten 2023

En sammenstilling av svarene fra de fire konferansene viser at det er valgmuligheter innenfor programfag og avstand til hjemmet som er mest avgjørende for hva slags utdanningsprogram ungdommen velger. 35% av deltakerne svarte at valgmuligheter innen programfag var viktigst, mens 21% svarte at avstand til hjemmet var viktigst. Dette støtter opp om resonnementene Rødt har synliggjort tidligere.

Høringsforslaget vektlegger ikke dette, men legger opp til å redusere valgmulighetene innen programfag og øker avstanden til utdanningstilbudet for veldig mange elever.

Mange elever på samlingene er positive til å bo på hybel, skepsisen er vesentlig høyere når en ser på høringsuttalelsene som er kommet så langt (se uttalelser fra Lom og Åsnes). Ungdomssamlingene understreker at skal hybellivet fungere må det være et godt og trygt miljø rundt skolen og hybelen. Det må være god oppfølging av hybelboere fra skolen sin side gjennom at det skapes sosiale møteplasser. Ettermiddagssamlinger, felles middager og spillekvelder blir nevnt som eksempler på sosiale opplegg skolene bør ta initiativ til. At skolen har en kontaktperson som kan støtte de som bor på hybel blir også trukket frem av deltakerne.

I tillegg var deltakerne opptatt av at dagens borteboerstipend må økes, i dag oppstår sosiale forskjeller fordi mange ikke har økonomi til å flytte på hybel. Et enkelt regnestykke viser at det å bo på hybel kan bli en stor økonomisk belastning for familien.

Borteboerstipendet i dag er 6 677 kr. pr. mnd, som mange steder ikke er nok til å dekke leieutgiftene. I tillegg kommer andre utgifter, som ifølge anslag fra Statens institutt for forbruksforskning beløper seg på ca. 10.000 kr. pr. mnd. Resultatet vil være at noen vil måtte velge lang og slitsom reise på skolebuss framfor hybeltilværelse fordi økonomien ikke god nok. Vi mener at det som nå er foreslått avsatt til et fylkeskommunalt behovsprøvd stipend ikke vil dekke opp de reelle utgiftene.

Høringsforslaget gir ingen svar på hvordan utfordringene ved å bo på hybel skal møtes. I etterkant har hovedutvalg for utdanning, på oppdrag fra fylkesutvalget, kommet med forslag til hvordan man kan finansiere tiltak inn mot hybelboere. Rødt mener de økonomiske midlene som er stilt til rådighet ikke dekker de forventede merkostnadene skolene vil få for å følge opp ungdommenes innspill.

For mange med utvidede rettigheter knyttet til den nye opplæringsloven vil situasjonen bli svært krevende dersom de må bo på hybel. Er du over 21 år har du ikke rett på borteboerstipend, men må ta opp lån.

Konklusjon

Innspill fra ungdomskonferansene høsten 2023

Høringer og effekter knyttet til ny opplæringslov

Oppsummert underbygger dette Rødt sin skepsis til en sentralisering som vil gi økt antall hybelboere. Det er opplagt at mange ikke vil ha råd til å bo på hybel. Prinsippet om gratis skolen undergraves ytterligere. Økte fylkeskommunale utgifter kan fort utligne innsparinger ved å legge ned skoler. I tillegg kommer så de sosiale utfordringene og ikke-økonomiske forhold som vanskeliggjør hybeltilværelse.

Nettskole

20.02.2024 vedtar hovedutvalget for utdanning følgende: «Hovedutvalg for utdanning støtter etableringen av en nettskole som et supplement. Blant annet for å kunne lykkes med å få på plass alternative opplæringsmodeller i samarbeid med andre aktører. Nettundervisning forutsetter et klassemiljø eller sosialt læringsfellesskap.»

Innlandet sitt fylkesdekkende senter for nettundervisning utvikler, koordinerer og gjennomfører nettundervisningen. Dette senteret er i dag plassert ved Trysil VGS.

I dag har fylkeskommunen et nettskoletilbud tilrettelagt for de elevene som av helsemessige årsaker ikke har mulighet til å følge undervisningen fysisk. Fylkesdekkende senter for nettundervisning tilbyr også VG 3 tannhelsesekretær.

Dagens nettskoletilbud omfatter også opplæring for voksne. Det er til enhver tid ca. 120 voksne som får nettbasert opplæring ved senteret. I mars 2024 var det deltakere fra 7 av 10 regioner i Innlandet fylke, fordelt på 18 kommuner. Tilbudet omfatter alle fellesfag som kreves for å få generell studiekompetanse og påbygg til generell studiekompetanse

Det som en nå vil utvikle er et langt mer omfattende nettskoletilbud, hvor nettskole blir et alternativ for mange flere elever. Det kan dreie seg om elever som har alternative opplæringsmodeller i dag, og det kan bli et tilbud knyttet til enkeltfag, f.eks. språkfag, som kan tilbys på flere skolesteder. Nettskolen kan gi supplerende yrkesrettet undervisning i programfag til lærlinger i lærefag som følger alternativ opplæringsmodell 2, det må gis tilbud i alle lærefag der denne modellen er benyttet.

Når det gjelder ulemper ved nettundervisning påpeker elevene på ungdomssamlingene høsten 2023 at det er vanskeligere å konsentrere seg, vanskeligere å følge med på undervisningen og vanskeligere å få godt læringsutbytte. Det blir påpekt at det er lettere å jukse og lettere å skulke. Mange trekker også fram at nettundervisning svekker det sosiale miljøet og at noen kan føle seg ensomme. Dårligere oppfølging fra lærere, dårligere læringsmiljø og tekniske problemer er andre aspekter som blir påpekt som negativt ved nettundervisning.

Rødt vil ikke at fjernundervisning skal erstatte de fysiske skolene og det sosiale miljøet klasseundervisning legger grunnlaget for. Det viktigste ved å styrke det digitale fjernundervisningstilbudet er å legge bedre til rette for de som ikke kan delta fysisk i undervisningen.

Alternativ bruk av fylkeskommunens lokaler

Høringsdokumentet synliggjør at det i dag er en del ledige eller dårlig utnyttede arealer ved flere videregående koler. Et av oppdragene i fylkestingets vedtak høsten 2022 var å se på hvordan dagens bruk av lokaler kan optimaliseres og hva en eventuell nedleggelse av skolesteder eller endring av tilbudet kan gi, gjennom sambruk med andre eller evt. ved salg.

Dette er et av de områdene vi mener man ikke har vært grundige nok i forarbeidet til høringsdokumentet, og det sies lite om etterbruk og økonomi knyttet til dette.

Høringsinstansene bes om å komme med innspill omkring dette, men høringsfristen gjør det umulig å bli konkret. For mange er det viktigere å kjempe for fortsatt skoledrift heller enn å foreslå alternativ bruk.

Rødt mener det som er skrevet om alternativ bruk av lokaler er umulig å forholde seg til så lenge det ikke foreligger et tallgrunnlag. Vi forventer at delutredningen som er gjort om dette offentliggjøres i sin helhet.

Manglende utredning av de samfunnsmessige konsekvensene

Rødt har hele tiden ment at beslutningsgrunnlaget er for dårlig. Det er alvorlig fordi fylkeskommunedirektøren har plikt til å sikre at saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak. Dette mener vi at den ikke gjør.

- Vi savner at høringsdokumentet sier noe om de samfunnsmessige konsekvensene. Dette ligger ikke i oppdraget fra fylkestinget, men vi mener det er en del av det som ligger under begrepet «forsvarlig utredet».
- Rødt mener at de ansattes rettigheter ikke er tilstrekkelig utredet og presentert for de folkevalgte. Dette er viktig i og med at vedtaket har en dato for når endringer skal gjennomføres. Et av de konkrete spørsmålene som må besvares er om vedtaket vil føre til masseoppsigelser og hvordan en forsvarlig håndtering av dette er tenkt gjennomført. Tidslinja her er svært knapp.
- Gjennom hele prosessen har vi etterspurt et bredere beslutningsgrunnlag hvor en også utreder konsekvensene for nærmiljøene til skolene og fylkeskommunens ansvar for å gi alle elever like muligheter.

Rødt i Innlandet er ikke alene om å mene at denne saken er for snevert utredet. De kommunene som kan bli berørt har satt i gang et stort arbeid for å belyse de totale virkningene av en nedleggelse eller reduksjon av skoletilbudet i deres nærområde. Det kan dreie seg om alt fra hvordan frivillig sektor blir berørt, virkningen på elevenes sosiale liv til tap av arbeidsplasser knyttet til dårligere vilkår for næringslivet.

Innlandsstrategien sier at vi skal arbeide for:

«Levende byer, tettsteder og bygder der innbyggerne trives og har tilhørighet, har betydning for helse og livskvalitet. Vi må utjevne forskjellene, og bidra til at innbyggerne har det godt i alle deler av fylket».

Det tydeliggjøres spesielt knyttet til barn og unge at:

«Det er viktig å redusere ulikheter knyttet til grunnleggende sosiale forhold som utdanning og økonomi».

Bestillingen fra fylkestinget er tydelig, «Fylkestinget ber fylkeskommunedirektøren utarbeide en sak om framtidig skolestruktur som sikrer bærekraftig dimensjonering, lokalisering og finansiering basert på nåværende og framskrevne elevtall.» Administrasjonen har så langt svart ut det de mener er grunnlaget for en bærekraftig dimensjonering og forslag til lokalisering.

Det foreligger nesten ingen idèer om hvordan de forskjellige modellene bidrar til en bærekraftig finansiering. Disse tallene må på bordet slik at vi kan vurdere dem opp mot dagens kostnadsbilde. Flere av partiene har vektlagt at dette ikke dreier seg om økonomi men om kvalitet, de samme partiene som viste til de mange ledige pultene og kostnadene dette ville påføre fylkeskommunen.

Rødt vil ha konkrete tall på bordet hvor alle alternativene blir sett opp mot dagens kostnader. Nå risikerer vi å bruke midler til stipend, hybelbygg eller økte skoleskysskostnader som ellers kunne blitt nytt til å ansette flere lærere, kjøpe bedre utstyr, opprettholde skolesteder eller andre tiltak som bidrar til å utvikle kvaliteten av tilbudet vi i dag leverer.

Vi etterlyser:

- Hva vil de økte kostnadene knyttet til skoleskyss være?
- Hva slags omstillingskostnader i forhold til de ansatte vil de forskjellige forslagene innebære?
Hvor mange overtallige vil vi få, hvor mange skal vi tilby sluttpakke, hva slags kostnader skal vi dekke for lærere som må skifte arbeidsplass osv.
- Hva vil det koste å tilrettelegge for nye tilbud på skoler som vil motta nye elever?
Et ubesvart spørsmål er f.eks. hva det vil koste å bygge opp en ny linje for bygg og anleggsteknikk i Kongsvinger og hva kostnadene ved kapasitetsendringene vil føre med seg i alle modellene.
- Hva vil det koste å bygge tilstrekkelig hybelkapasitet for de nye borteboerne?
Opplæringsloven §7.2 sier «Fylkeskommunen skal hjelpe til med å skaffe losji for elever i vidaregående skole som bur slik til eller som har så lang veg at dei ikkje kan nytte dagleg skyss til skolen. Om nødvendig skal fylkeskommunen byggje elevheim.» I dag er det internat eller hybelhus knyttet til de skolene som har naturbruk. Mange steder er det vanskelig å skaffe hybel og vi kan fort komme i en situasjon hvor fylkeskommunen selv må bygge ut slik kapasitet. Det er helt nødvendig før vedtak fattes at vi får beskrevet disse utfordringene ved de forskjellige alternativene og hva slags kostnader de vil føre med seg.

Det er nødvendig å få visshet om hvilke økte kostnader samfunnet vil måtte regne med ved at flere ikke fullfører videregående utdanning, og dermed har dårligere muligheter til å få arbeid. Det viktigste ved ungdom som faller utenfor er at de ofte vil ha redusert livskvalitet. I denne sammenhengen skal vi merke oss at det fører med seg en beregnet samfunnskostnad på 16 millioner for hver ungdom som opplever langvarig utenforskap.

Forslag fremmet av Rødt og vår stemmegiving

Behandlingen av hørings-saken i Fylkesutvalget 30.04.24: [Utvalgsmøte \(elementscloud.no\)](https://elementscloud.no)

Aud Hove (Sp) fremmet utsettelsesforslag på vegne av Sp, R, INP og KRF:

1. Høringa utsettes i påvente av konsekvensutredninger og analyser for økonomiske- og samfunnsmessige konsekvenser sett opp mot 0-alternativet. Det vises til kommuneloven § 13-1 tredje ledd som sier at "Kommunedirektøren skal påse at saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe riktig vedtak." Forvaltningsloven § 37 første ledd sier at "Forvaltningsleddet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes." Forvaltningsloven § 37 andre ledd omhandler videre krav om høringsprosesser.
2. Vi ser store endringer i samfunnet som påvirker Innlandet med tanke på arbeidskraftbehov, en styrking av totalforsvaret og den grønne omstillingen vi skal inn i som kan påvirke tilbudsstrukturen i videregående skole i større omfang enn da saken ble bestilt politisk.
3. Kompetansebehovet i den enkelte region, opp mot tilbudsstrukturen i kombinasjon med alternative opplæringsmodeller og ei differensiering av normtallsmodellen må belyses bedre enn det som står i høringsutkastet.
4. Vi har en stadig større utfordring med utenforskap i det norske samfunnet og betydningen av hvordan det videregående skoletilbudet organiseres og lokaliseres med tanke på å få flere inn i utdanning og arbeidsliv må belyses.
5. Høringsutkastet er ikke godt nok belyst med tanke på Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 - regjeringen.no og spesielt med tanke på konsekvenser for kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6.
6. Samfunnsmessige konsekvenser er ikke godt nok belyst for elever, skolesteder og omkringliggende lokalsamfunn i de ulike alternativene fra fylkeskommunedirektøren. Dette gjelder økende behov for hybler og skoleskyss, gratisprinsippet, Fullføringsreformen og integrering og skoloring av flyktninger.
7. Mobilisering og satsing på totalberedskap og forsvar vil påvirke Innlandet og vi må rigge innlandssamfunnet for dette. I tillegg har Stortinget vedtatt å øke selvforsyningsgraden fra 40% til 50% og dette vil også kunne påvirke folketallsutviklinga i Innlandet positivt og må belyses.

Forslaget fikk forslagsstillernes stemme (i fylkesutvalget er bare Sp og Rødt representert)

Svein Birger Ørsnes (R) fremmet følgende tilleggsforslag på vegne av R, Sp og KrF, : Nytt punkt: Fylkeskommunen vil i god tid før høringsfristen utløper legge frem økonomiske beregninger som viser hva ekstra skoleskyss, behov for hybler og sikring av retten til reell gratis videregående skole vil koste dersom ett av de tre alternativene til fylkeskommunedirektøren blir valgt.

Forslaget fikk forslagsstillernes stemme (i fylkesutvalget er bare Sp og Rødt representert)

Svein Birger Ørsnes (R) fremmet følgende tilleggsforslag på vegne av R, Sp og KrF: Nytt nummer: Fylkeskommunedirektøren vil i god tid før høringsfristen utløper belyse hva nedlegging av skoler, innenfor rammen av de tre alternativene fylkeskommunedirektøren har lagt frem, vil bety for for eksempel arbeidsplasser, konsekvenser for lokalt arbeidsliv og bolyst. Dersom det ikke er administrativ kapasitet til dette, stilles inntil 4 millioner kr. tilgjengelig for interkommunale råd slik at analysene kan utarbeides.

Forslaget fikk forslagsstillernes stemme (i fylkesutvalget er bare Sp og Rødt representert)

Svein Birger Ørsnes (R) fremmet følgende tilleggsforslag på vegne av R, Sp og KrF: Åpne høringer: Nytt pkt. 9: Fylkeskommunen vil invitere til åpne digitale høringer i alle regioner innen utgangen av august.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Svein Birger Ørsnes (R) fremmet alternativforslag på vegne av R. Endringsforslag til pkt. 3 og 4: Hvordan kan vi sikre opprettholdelse av dagens skolestruktur i fylket som helhet og egen region spesielt? Hvordan kan videregående skole hos dere bidra til å skape en attraktiv kommune og løfte regionalt næringsliv til fordel for alle innbyggerne. **Forslaget fikk Rødt sin stemme.**

Deretter stemte Rødt imot de helhetlige forslagene som ble fremmet av flertallet.

Nedlegging av skolesteder og fjerning av tilbud ved høringsforslagets mest omfattende alternativ.

Rødt: Nedlegging av skolested

Blått: Fjerning av tilbud

Skoleregion	Skolesteder	Tilbud som tas bort ved det mest omfattende høringsforslaget.	Nærmeste skole i Innlandet med lignende tilbud.
Nord-Østerdals regionen	NØV Tynset	Musikk, dans og drama	Hamar vgs.
	Storsteigen avd. Nordstumoen	Naturbruk Restaurant og matfag Teknologi og industrifag	Lite relevant fordi skolen har opptak av elever fra hele fylket. Ingen andre vgs. har samme botrening- og livsmestrings tilbud.
Sør Østerdals regionen	Elverum vgs.	Kunst, design og arkitektur	Hamar vgs.
	Trysil vgs.	Idrettsfag Studiespesialisering Bygg- og anleggsteknikk Helse- og oppvekstfag	Elverum vgs. Elverum vgs. Elverum vgs. Elverum vgs.
Kongsvinger regionen	Øvrebyen vgs.	Salg service og reiseliv	Sentrum vgs.
	Sentrum vgs.	Kunst, design og arkitektur	Hamar vgs.
	Skarnes vgs.	Påbygg Studiespesialisering Bygg- og anleggsteknikk Elektro og datateknologi Frisør, blomst og design	Øvrebyen vgs. Øvrebyen vgs. Sentrum vgs. Sentrum vgs. Lillehammer vgs.
	Solør vgs. avd. Sønsterud	Naturbruk Påbygning	Jønsberg vgs. Elverum vgs.
	Solør vgs. avd. Flisa	Studiespesialisering Elektro- og datateknologi	Øvrebyen Sentrum
Hamar regionen	Jønsberg	Naturbruk Påbygning Teknologi- og industrifag	Lena/Valle eller Storsteigen Hamar vgs. Hamar vgs.
Nord-Gudbrandsdal regionen	Dombås	Studiespesialisering	Otta vgs.
	Lom	Studiespesialisering Bygg- og anleggsteknikk	Otta vgs. Vinstra vgs.
	Otta	Restaurant- og matfag Salg, service og reiseliv	Lillehammer vgs. Lillehammer vgs.
Lillehammer regionen	Gausdal	Studiespesialisering Idrettsfag	Lillehammer vgs. Lillehammer vgs.
Gjøvikregionen	Dokka vgs.	Påbygg Studiespesialisering Bygg- og anleggsteknikk Elektro og datateknologi Helse- og oppvekstfag Teknologi- og industrifag	Gjøvik vgs. Gjøvik vgs. Lena/Valle vgs. Raufoss vgs. Gjøvik vgs. Lena/Valle vgs.
Hadelands regionen	Hadeland vgs.	Medier og kommunikasjon Musikk, dans og drama	Gjøvik vgs. Gjøvik vgs.

